

ἜΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΕ'.

Συνδρομὴ ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἰκαστ. ἔτους καὶ εἶναι ἰτησία. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

24 Ἀπριλίου 1888

ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΛΑΡΕΤΗ

Ὁ Ἰούλιος Κλαρετῆ, τοῦ ὁποίου ἐν τῶν ἀρίστων ἔργων ἀρχεται σήμερον δημοσιεύουσα ἐν μεταφράσει ἡ Ἔστια, εἶνε εἰς ἐκ τῶν γνωστοτέρων καὶ συμπαιθεστέρων γάλλων λογογράφων τῆς ἐποχῆς. Καὶ ὁ μᾶλλον ἐπιπολαίως παρακωλυθῶν τὴν σύγχρονον φιλολογίαν ἀδύνατον βεβαίως νὰ διατελῇ ξένος πρὸς τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἢ μὴ οἰκείος πρὸς τὰ κυριώτερα τοῦλάχιστον τῶν ἔργων του. Τῆς σπκνίας δὲ ταύτης φήμης τοῦ συγγραφέως δύο ἴσως εἶνε οἱ σπουδαιότεροι λόγοι, πρῶτον μὲν ἡ θαυμαστὴ πολυγραφία αὐτοῦ, ἀπὸ τριακονταετίας ἤδη, ὅτε κατῆρξαστο τοῦ σταδίου του, ἐργαζομένου καὶ παραγόμενος ἄνευ τῆς ἐλαχίστης διακοπῆς ἢ τοῦ παραμικροῦ καμάτου, παρέχοντος δὲ οὕτω ἐν τῶν ἐξαιρητικῶν ὄντων παραδειγμάτων διανοητικῆς δυνάμεως καὶ φιλοπονίας, καὶ δεύτερον ἡ φιλολογικὴ ἰδιοφυΐα αὐτοῦ καὶ τὸ εἶδος τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἐργασίας του, δυναμένου νὰ εἶνε εἰς πάντας προσιτὸς καὶ δημοτικὸς. « Τὸ σύνθημα αὐτοῦ, λέγει βιογράφος τοῦ τις, ὑπῆρξε πάντοτε: *τιμιότης καὶ ἐλευθερία*». Ἄλλ' εἰς ταῦτα προδήλως ἔπρεπεν ἀπαραιτήτως νὰ προσθήσῃ καὶ ἄλλα δύο: τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν σωφροσύνην, νὰ μὴ παραλείψῃ δὲ τινὰς τῶν μᾶλλον χαρακτηριστικῶν ἐκ τῶν ιδιοτήτων αὐτοῦ, οἷον τὴν ἀπλότητα, τὴν γλαφυρότητα τοῦ ὕφους, τὴν εὐθύτητα καὶ τὴν γαλήνην τῶν κρίσεων, τὴν μετριότητα καὶ τὴν θετικότητα τῶν σκέψεων, καὶ προπάντων τὴν ἀξιόζηλον ἐνότητα τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἣν πᾶσαν εἰς τὴν θεραπείαν καὶ ἐπιδιώξιν ἐνὸς μόνου σκοποῦ ἀφιέρωσε, καὶ ὀλιγωτέρων ἀναμφιβόλως τῶν ὁποίων ἡ συρροὴ θὰ ἤρκει διὰ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ὄσφ συμπαθῆ τὸσφ καὶ διάσημον.

**

Ἐπὶ τῶν δακτύλων ἴσως θὰ ἠδύναντο νὰ μετρηθῶσιν οἱ δυνάμειοι νὰ διεκδικήσωσιν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς καὶ ὁ Κλαρετῆ τίτλους τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως. Περί αὐτοῦ θὰ ἠδύνατο τις σχεδὸν ἀσφαλῶς νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἦλθεν εἰς

τὸν κόσμον κρητῶν τὸν κάλαμον ἀνά χεῖρας. Γεννηθεὶς ἐν Λιμόγγῃ τῇ 3ῃ Δεκεμβρίου 1840, ἅμα ἠλικιωθεὶς μετέβη εἰς Παρισίους ὅπου ἐσπούδασε τὰ νομικά. Ἀλλὰ τοῦ νεαροῦ σπουδαστοῦ οἱ πρῶμοι πόθοι πρὸς πᾶν ἄλλο βεβαίως περιστρέφοντο ἢ τὴν ἐπιστήμην τοῦ δικαίου, ἣν καὶ ἐνωρίτατα ἐγκατέλειψεν ἵνα ἀφιερῶθῃ εἰς τὴν φιλολογίαν. Ἠρξαστο δὲ πράγματι ἐγκαινίζων τὸ μέλλον αὐτοῦ τὸσφ λαμπρὸν στάδιον διὰ τῆς συνεργασίας εἰς τὰ πολυπληθῆ μικρόσχημα καὶ εὐθυμα ἢ θορυβώδη φιλολογικὰ καὶ κοινωνικὰ φύλλα, ἅτινα ἐξέδιδε τότε νεολαία ζωηρά, ἀνήσυχος, ὀργῶσα πρὸς τὴν πρόοδον καὶ τὴν δρᾶσιν, ἀσφυκτιῶσα ὅμως ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ παρασκευαζομένη παντοιοτρόπως διὰ τοὺς μέλλοντας μεγάλους ἀγῶνας, ὡς νὰ συνησθάνετο ὅτι ἐκ τῶν τάξεων αὐτῆς προώριστο νὰ ἐξέλθωσιν οἱ δεινοὶ ἀθληταὶ τοῦ πολιτικοῦ βίου καὶ οἱ ἐπιφανεῖς ἐργάται τῆς πνευματικῆς κινήσεως, ἐφ' οἷς καυχᾶται σήμερον τὸ γαλλικὸν ἔθνος. Μεταξὺ τῶν φύλλων τούτων συγκατελέγετο καὶ ὁ *Διογένης*, εἰς ὃν πολλοὶ τῆς σήμερον διάσημοι συγγραφεῖς ὀφείλουσιν τὰς πρώτας τῶν ἐπιτυχίας. Ἐν αὐτῷ δὲ ἐδημοσιεύθη καὶ τὸ πρῶτον ἄρθρον τοῦ Κλαρετῆ ἀκριβῶς, ὡς ἀφηγεῖται ὁ ἴδιος, τὴν ἡμέραν τῆς κηδείας τοῦ Ἑρρίκου Mürger, ὅπερ ὁ νεαρὸς δημοσιογράφος ἐθεώρησεν ὡς οἰωνόν, διότι δὲν ἠγάπα, ὡς λέγει, ποσῶς τὴν φιλολογικὴν Bohème ἧς ψάλτης ὑπῆρξεν ὁ κηδευόμενος ποιητής, οὔτε ἠγάπησεν αὐτὴν ποτέ, ὡς ἀπέδειξε καὶ ὅλη ἡ ἐπὶ τῆς τάξεως, τῆς ἐργασίας καὶ τῆς σωφροσύνης βρασιθεῖσα κατόπιν ζωὴ του. Ἐξηκολούθησε δὲ ἐφ' ἱκανὸν τοῦ *Διογένης* τούτου ὢν τακτικὸς συνεργάτης, πολλάκις δὲ καὶ μόνος ἔγραψεν ὅλον τὸ φύλλον αὐτὸς ὑπὸ διάφορα ψευδώνυμα, ὅταν ἐπέλειπεν ἡ ὕλη. Ταυτοχρόνως ὅμως συνειργάζετο καὶ εἰς διάφορα ἄλλα φύλλα ὢν κυριώτερα ἡ *Revue Fantaisiste* καὶ τὸ *Avenir National*, ὁ *Figaro* καὶ ὁ *Nain jaune*, ἐδημοσίευε ταξειδιῶν ἐντυπώσεις ὑπὸ τὸν τίτλον *Περὶ-ηγήσεις Παρισιοῦ*, διεκρίνετο μεταξύ τῶν κριτικῶν, ἔγραφε μυθιστορήματα καὶ ἤρξε διὰ τοῦ *Δολοφόνου* τὴν πρώτην αὐτοῦ μεγάλην ἐπιτυ-

χίαν, διενήργει δημοσίας διαλέξεις ὧν ὅμως ἀπηγόρευεν ἡ κυβέρνησις τὴν ἐξακολούθησιν συνεπεία μίας ἣν εἶχεν ἀφιερῶση ὁ νεαρός ρήτωρ εἰς τὸν Βερανζέ, ἀπεστέλλετο δὲ τέλος ὑπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Μέλλοτος εἰς τὴν Ἰταλίαν τῷ 1866 ὅπως παραστῆ εἰς τὸ θέατρον τοῦ πρωσοουστριακοῦ πολέμου, ἀφ' οὗ ἀπέστειλε λίαν ἀξιοσημειώτους ἀνταποκρίσεις. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τοῦ σταδίου του χρονολογεῖται, ὡς φαίνεται οὕτω ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ἡ ἀκρόστος αὕτη ἔφεσις καὶ ὄρμη πρὸς παραγωγὴν, ἣτις ἐχαρακτήρισεν αὐτὸν πάντοτε καὶ κατέστησεν ἓνα τῶν πολυγραφωτέρων συγγραφέων. Εἶνε δὲ περιέργος ἢ ἐπὶ τούτου κρίσις ἐνὸς τῶν βιογράφων αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἀνομολογῶν τὰς ἀρετὰς τοῦ νέου συγγραφέως καὶ θαυμάζων τὴν εὐκολίαν καὶ τὴν γλαφυρότητα αὐτοῦ περὶ τὸ γράφειν, παραινεῖ ὅμως οὐχ ἦτον αὐτὸν νὰ παύσῃ λίαν ταχέως σπαταλῶν οὕτω τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἐργατικότητά του καὶ παράγων ἔργα ἐφήμερα. «Ὁ κ. Κλαρετῆ, λέγει, ἔχει ὅλα τὰ προσόντα διὰ νὰ γείνη ἀληθὴς συγγραφεὺς. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ συγκρατήσῃ ἑαυτόν. Εἶνε καιρὸς πλέον ἢ φιλοδοξία αὐτοῦ νὰ λάβῃ ἄλλην διεύθυνσιν. Ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ μείνῃ μόνον εὐχάριστος ὀμιλητὴς καὶ χειριστὴς τῆς γραφίδος, πρέπει νὰ συγκεντρωθῆ ὅπως γείνη ἀθλητὴς τοῦ λόγου ἰσχυρός. Ἄς ἐγκαταλείψῃ τὴν ἐφημερίδα διὰ ν' ἀφοσιωθῆ εἰς τὸ βιβλίον». Ἄλλ' αἱ συμβουλαὶ τοῦ κριτικοῦ ἔμειναν ἄνευ ἀποτελέσματος. Ἡ φύσις αὕτη τοῦ πνεύματος τοῦ Κλαρετῆ τὸν ὤθει πρὸς τὴν καθημερινὴν καὶ ταχεῖαν παραγωγὴν. Ἀδιακόπως ἐξακολουθεῖ ἐργαζόμενος δημοσιογραφικῶς καὶ ὦν εἰς ἐκ τῶν στύλων τοῦ τύπου. Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1870 παρακολουθεῖ ὡς ἀνταποκριτὴς τῆς Opinion Nationale καὶ τῆς Illustration τὸν γαλλικὸν στρατόν, ἀκόμη δὲ οἱ ἀναγνώσται τῶν δύο τούτων φύλλων ἐνθουσιάζονται τὰς ὠραίας ἐπιστολάς του, ἃς ἔπειτα συνήγαγε καὶ εἰς τόμον. Λήξαντος δὲ αὐτοῦ ἐπανερχεται εἰς Παρίσιον ὅπου διοργανίζει κινήσιν τινα πρὸς ἴδρυσιν λαϊκῶν βιβλιοθηκῶν, προβάλλει δ' ἅμα ἑαυτόν ὡς ὑποψήφιον πληρεξούσιον διὰ τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, ἀλλ' ἀποτυγχάνει μετὰ δύο δὲ μῆνας προσφερομένης ἐκ νέου αὐτῷ τοιαύτης ὑποψηφιότητος ἐν καιρῷ τῆς Κοινοῦτος καὶ βεβαίας πλέον οὔσης τῆς ἐπιτυχίας του, ἀπορρίπτει αὐτὴν ὡς μὴ θέλων νὰ ἔχῃ τίποτε κοινὸν πρὸς τὸ ἐπαναστατικὸν κίνημα, μετριοπαθὲς δημοκρατικὸς πάντοτε ὑπάρξας. Ἄλλ' ἢ εἰς τὴν πολιτικὴν αὕτη ἀνάμιξις του εἶνε στιγμιαία, δὲν ἀποσπᾷ δὲ αὐτὸν ἀπὸ τῶν συνήθων ἐργασιῶν του καὶ πρῶτος σχεδὸν γίνεται ὁ τακτικώτερος χρονογράφος τῆς «Opinion Nationale» καὶ ἐπα-

ναλαμβάνει τὴν δραματικὴν κριτικὴν τοῦ Soir καὶ ἐπιφορτίζεται τὴν βιβλιογραφικὴν ἐπιθεώρησιν ἐν τῇ Illustration. Ἐπ' ὀλίγον ἀποφασίζει νὰ γείνη καὶ ἰδιοκτῆτης ἐφημερίδος καὶ ἀνασυστᾷ τὸν ἀρχαῖον Πειρατῆν, εἰς ὃν διδει πολυτιμοφιλολογικὴν χροῖαν δημοκρατικὴν· ἀλλ' ἡ ἐπιχείρησις ἀποτυγχάνει καὶ τὸ ἐφήμερον φύλλον ἀποθνήσκει μετὰ μικρόν. Διὰ νὰ ἐννοήσῃ δὲ τις τὸ σθένος ὅπερ ἀπῆτει τοιαύτη καταπληκτικὴ ἐργασία, δὲν θὰ εἶχεν ἢ νὰ θέσῃ παραπλεύρως τῆς ἀνωτέρω ὑποδεικνυομένης δημοσιογραφικῆς αὐτοῦ παραγωγῆς τὸν μακρὸν κατάλογον τῶν βιβλίων, ἅτινα δὲν παρέλειπεν οὐχ ἦττον νὰ δημοσιεῖ ταυτοχρόνως. Καὶ τὸ μυθιστόρημα καὶ ἡ ἱστορία καὶ ἡ κριτικὴ καὶ ἡ διηγηματογραφία καὶ πάντα τὰ λοιπὰ φιλολογικὰ εἶδη, σοβαρὰ καὶ μὴ, συμπεριλαμβάνονται ἀντιπροσωπευόμενα ἐπιτυχῶς καὶ εὐδοκίμως αἰετοτε. Πλησίον ἱστορικῶν μελετῶν περὶ τοῦ Δεμουλέν, τῶν Δαντωνιστῶν, τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἢ τοῦ τελευταίου πολέμου εὐρίσκει τις ἄλλας ἐντυπώσεις νεωτέρων αὐτοῦ περιηγήσεων· πλησίον τῶν καλλιτεχνικῶν πονημάτων περὶ τῶν ζωγράφων ἢ τῶν γλυπτῶν ἢ τῶν ἠθοποιῶν τῆς ἐποχῆς εὐρίσκει τις ψυχολογικῶν, δραματικῶν ἢ παθητικῶν διηγήσεων σειρὰν ὄλην· καὶ ὁ συγγραφεὺς ἐμφανίζεται διανοητικῶς ὡς Πρωτεύς ὑπὸ ποικίλας μορφάς, ἐξ ἐπιπολῆς τὰ πάντα θίγων, καὶ ποιητὴς, καὶ φιλόσοφος, καὶ τοῦ παρελθόντος ἐρευνητὴς, καὶ τοῦ παρόντος ἐξεταστής, καὶ μεθυγράφος, καὶ ὑπομνηματιστής, καὶ χρονογράφος. Καὶ οἱ τόμοι προστίθενται εἰς τοὺς τόμους καὶ πολλαπλασιάζονται ἐπ' ἀπειρον, ἀποτελοῦντες σχεδὸν ὀλόκληρον βιβλιοθήκην γραφεῖσαν ὑπὸ ἐνὸς μόνου συγγραφέως. Ἀξιοσημείωτα ἰδίως εἶνε τὰ τελευταῖα αὐτοῦ μυθιστορήματα, τὸ Ἐκατομμύριον, ἡ Διόρα καὶ ὁ Κύριος Ὑπουργός. Ἄλλ' ἔτι μᾶλλον ἐπαινετικώτερον ἐκρίθη καὶ μείζονα αἰσθησιν προὔξεν ὁ πρόσφατος Ὑποψήφιος, αὕτη αὕτη ἢ πολιτικὴ ἠθογραφία ἣς τὴν μεταγλώττισιν ἐπιχειρεῖ χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἑστίας, περὶ οὗ ὠραίαν κρίσιν ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῶν Συζητήσεων ὁ Ἰούλιος Σίμων, ἣτις καὶ ἐθεωρήθη ὡς θέτουσα ἀκριβῶς ἐπὶ τῷ Ὑποψήφιῳ καὶ τὴν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ὑποψηφιότητα τοῦ Κλαρετῆ. Δὲν ἔλειψε δὲ πράγματι τούτῳ καὶ αὕτη ἢ δόξα καὶ ἐξελέχθη ἀκαδημαϊκός, ἀφοῦ πρότερον εἶχεν ἀνέλθῃ εἰς τὸ οὐχ ἦττον ἐπιφανὲς ἀξίωμα τοῦ διευθυντοῦ τῆς Comédie Française. Μόνον δὲ ἡ διπλῆ αὕτη τιμὴ καὶ αἱ ἐκ τῶν δύο τούτων θέσεων ἐνασχολήσεις ἤρκεσαν πλέον ν' ἀποσπάσωσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἐνεργοῦ δημοσιογραφίας, ἐγκαταλιπόντα καὶ αὐτὴν τὴν ἐν τῷ Χρόνῳ ἐβδομαδιαίαν ἐπιθεώρησιν τοῦ τῆς Πα-

ρυσινης Ζωης, ητις ειχε γεινη τοςον γνωστη και τοςους ειχε τουσ παρακολουθουντας αυτην μονον διοτι εγραφετο υπο του δημοφιλουσ λογοτεχνου.

**
*

Εις συμπληρωσιν των ανωτερω ηδη δεν εχομεν να προσθεσωμεν αλλο, αντι δε πασης κρισεωσ ειδικωτερας ειτε περι του συγγραφειωσ ειτε περι των εργων αυτου νομιζομεν μαλλον προσφορον ν' αποσπασωμεν ωδε μερη τινα συντομου σκιαγραφιασ εαυτου, και ωσ συγγραφειωσ και ωσ ανθρωπου, ην εγραψε προ τινωσ χρονου ο ιδιωσ Κλαρετη υπο τον τιτλον *'Η Εικων μου* κατωθεν προσωπογραφιασ του τινωσ σχεδιασθεισ ησ υπο καλλιτεχνιδωσ κυριασ. «Εξ όλων των εργων μου επεθυμου, λεγει περιπου, να μη ειχα γραψη η μονον τουσ τιτλουσ. Εινε τοςον ατρωτοσ ο μη πραξασ ουδεν, ο μη γραφασ τιποτε! Αλλα τότε αφ' ετερου δεν θα ειχα την ηδονην του οτι τα εγραψα, οτι και αν εινε, και θα ελυπουμην. Διοτι η εργασια εινε αυτη η ζωη μου. Κατηνάλωσα ετη ολοκληρα εν τοις δημοσιωσ Αρχειωσ μελετων τα χρονικα του παρελθοντοσ και ποτε δεν ημην τοςον ευτυχησ οσον οτε εξηρχομην βιβλιοθηκησ τινωσ με την κεφαλην βεβαρμενην αλλα το χαρτοφυλακιον πληρεσ σημειωσεων. Η ευτυχια συνισταται απλωσ μονον εις το να καταγινησθε ευχαριστωσ εις τιμιαν και αρεστην υμιν ενασχολησιν. Προσθεσατε εις τουτο και την ηδονην την εκ τησ θεασ ωραιωσ εικωνωσ, τησ αναγνωσεωσ περιεργων βιβλιων, τησ τυχαιασ ακροασεωσ τησ φωνησ παιδιου συλλαβιζοντοσ αιφνης κανεν διηγημα σας, του εν ελευθερια ζην εις ο τοςον συντελει το βιβλιον—*Liber libro* εινε το εμβλημα μου—και εχετε οτι χρειάζεται δια να παρηγορηθητε δια τασ τριχασ, τασ ελπιδασ η τουσ ποθουσ ατινα χανετε αφ' οσον προχωρειτε εν τω βίω.» Θέλετε όμως να εννοήσητε ακόμη σαφέστερον επί ποιων βάσεων εστήριξε την ζωήν του ο συγγραφεύς; Ίδου: «—Πρέπει να σκέπτεσαι πάντοτε πώς να κατορθώσης να σοῦ κάμουν καλήν κηδείαν, μοι ἔλεγεν ὁ Ἰούλιος Ζανέν. Καί εἶχε δίκαιον. Νά κηθευθῆσ καλῶσ σημαίνει ὅτι ἀπέκτησες δια τησ εργασιασ και τησ αξιοπρεπειασ τησ ζωησ σου δικαιώματα ἐπὶ τησ λύπησ των ἐπιζώντων σοῦ, ὅτι ἠγαπήθησ και ὅτι εἶγινεσ ἀξιοσ τιμησ, ὅτι δεν ἀπώθησες ποτε χεῖρα τεινομένην, ὅτι δεν διέψευσεσ τὰσ πρὸσ σέ ἀπευθυνομένασ προσδοκίασ, ὅτι δεν ἐφιλαργυρεύθησ την εὐσπλαγχνίαν πρὸσ τουσ ἠττημένουσ, την ὑποστήριξιν εις τουσ ἀρχίζοντασ τὸ στάδιον των, την βοήθειαν εις τουσ πάσχοντασ, και δεν ἐκλεισεσ τὰ ὠτά σου εις την οἰμωγήν η̄ την χεῖρά σου εις την δυστυχίαν». Καί περι του χαρακτηρὸσ του περαιτέρω: «Εἶ-

μαι ὁ ἄνθρωποσ των ἀντιθέσεων. Θεωροῦμαι ὡσ τὸ τακτικώτερον των ἐπὶ γῆσ ὄντων και δεν κατορθῶνα να εὔρω ἀμέσωσ κανεν βιβλιον ἐν τῇ βιβλιοθηκῇ μου. Εἶμαι δειλὸσ τοςον ὥστε να μη δύναμαι να εἰσέλθω πολλὰκις εις μέρος ὅπου ὑπάρχει κόσμοσ και ἀπαγγέλλω δημοσιασ διαλέξεισ ἐνώπιον χιλιάδων ἀταράχωσ. Μὴ τολμῶν να εἰσέλθω εις τὰ γραφεῖα των ἐφημεριδων, και τοι τοςον συνδεδεμένοσ πρὸσ την δημοσιογραφίαν, ἔστελλα ἄλλοτε τὰ ἄρθρα μου δια του ταχυδρομείου πρὸσ τουσ διευθυντάσ. Καί εις αὐτον τον *Χρόνον*, ὅπου ἤμην τοςον οικειωσ, πάντοτε εἰσηρχομην ἐν τῇ αἰθούσῃ τησ συντάξεωσ συγκεχυμένοσ. Θεωροῦμαι ἄνθρωποσ του κόσμου και εἶμαι ἀγριάνθρωποσ. Κρίνομαι ὡσ ἐπιτήδειοσ και κανεισ δεν εἶνε μαλλον ἀπόνηροσ ἐμοῦ. Φαίνομαι παντου και πουθενά δεν εἶμαι ευχαριστημένοσ ὅσον ἐνώπιον του μελανοδοχειου μου. Ἄ! ἡ εργασια εἶνε ἡ ζωῇ μου!... Ἐταξείδευσα πολὺ ἀγαπῶν ἐξ ὑπαμοιβῆσ την δρᾶσιν και την μοναξίαν, ἀνακουφιζόμενοσ ἀπο μιὰσ ἐνασχολήσεωσ δι' ἄλλησ, και ζητῶν ν' ἀποδιώξω τον πυρετον τησ εργασιασ δια του πυρετου τησ σιδηροδρομικῆσ ὁδοιοποριασ. Κατὰ βάθοσ ὅμωσ εἶμαι ἐξ ἐκείνων οἱτινεσ ὄλην των την ζώην σκέπτονται πὸσ ν' ἀναπαυθῶν, εἶχουν μέσα των ἕνα ἀδιόρθωτον ὀκηρόν, δεν ἀναπαύονται ἐν τούτοισ ποτε και ἐργάζονται πάντοτε μεθ' ἡδονῆσ, λέγοντεσ ὅμωσ ταυτοχρόνωσ καθ' ἑαυτουσ:—Τί καλὰ θὰ ἦτον να μὴν ἔκαμνα τιποτε!...»

Αὐταί εἶνε αἱ περιεργότεραι των κρισεων του ἐπιφανουσ λογογράφου περι εαυτου. Καί εἶνε βεβαιωσ ικανῶσ ἐνδιαφερουσαι, μολονότι ἴσωσ ζητεῖ να καυχηθῇ δι' αὐτων, διοτι ὁπωσδήποτε φαίνεται κάπωσ ὀλίγον δύσκολον, μὴ ἀγαπῶν τισ κατὰ βάθοσ μετὰ παραφόρου ἔρωτοσ ἐκ φύσεωσ την εργασιαν να ἐργάζεται καθ' ὄλην του την ζώην μετὰ τοςησ ἐπιμονῆσ και τοςον ἀκόπωσ, μὴ ὦν φύσει φίλοσ τησ τάξεωσ να παρέχη τὸ ὑπόδειγμα ὀλοκληρου ζωησ τοςον τακτικῆσ και ἐνιαιασ, και χωρισ να εἶνε και ὀλίγον ἐπιτήδειοσ να κατορθῶν ἐν τούτοισ (μ' ὄλην την ἀναμφισβήτητον αὐτου ἰκανότητα και ἀξίαν) να γίνετα διευθυντήσ τησ Comédie-Française και ἀκαδημαϊκὸσ ἐν ἡλικίᾳ μόλισ 47 ἐτων!

M. M.

Ὅσάκις οἱ μεγάλοι ἄνδρες ἀπατῶνται, εἶνε και κατὰ τουτο ὑπέρτεροι. Βλέπουσι σφαιρωτερον ἢ τὰ μικρὰ και τὰ μέτρια πνεύματα.

Δικαιτητήσ τησ των ἐθνῶν μοίρασ εἶνε ὁ σίδηροσ.